

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 7.-8.

ROČNÍK XVI.

ČERVENEC-SRPEN 1935

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. generál Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Major gšt. Jiří Sommer:

Velení divise ve válce kdysi a dnes.*)

Vykonávat velení předpokládá u každého velitele:

znát všechny prvky, z kterých by mohl posoudit situaci a rozhodnout se,

moci jednat, t. j. mít podřízené útvary určené tak, že mohou zahájit ihned akci,

moci velet, t. j. mít pomocné orgány a pojítka.

Uvedené podmínky se nemění: platily stejně v době Alexandra Velikého jako dnes. Mění se jen způsob, jak je uskutečnit. Abych řekl pravdu, zdá se mi, že metody a prostředky velení, jak jich používáme dnes ze setrvačnosti po světové válce, nevyhovují požadavkům příští války.

Světová válka proti všeobecnému očekávání se nerozhodla v několika nedělích, nýbrž vedla po vyčerpání zásob střeliva k stabilizaci. Na obou stranách vznikla fronta těsně spojených divisí, kdy každý jiný manévř kromě čelního byl nemožný. Při čelním manévru rozhodoval o úspěchu počet prostředků (hlavně děl a střeliva), zasazených na 1 m fronty.

Tyto okolnosti vedly k tuhé centralisaci velení u divise. Velitel divise, která často neměla frontu širší než 2 km, snadno ovládl veškeré dění u divise. Jeho pěchota nemohla než rovně vpřed. Proto hlavním akčním prostředkem velitele divise bylo divisní dělostřelectvo, které mu umožňovalo přenášet úsilí na zvolený prostor bez obtíží. Nebylo za tím účelem třeba ani přemístění dělostřelectva, ani změna pozorovaten.

Je to doba (1915—1917) akcí do všech možných podrobností připravených, kdy nejdůležitějším prvkem manévru byl na vteřiny vypočítaný časový rozvrh paleb a postupu pěchoty. Iniciativě se tehdy nedařilo. Jednotka, která se dala unést úspěchem, přišla do vlastní palby. Byla to doba, kdy bez vědomí velitele divise nebylo lze vyslat ani hlídku. Došlo-li k nepředvídanostem, nebylo možno jednat, ale bylo třeba hlásit a vyčkávat dalších rozkazů.

*) Podle článku gen. Pichona: „Guerre d'hier et de demain“. Revue militaire française, roč. 1935, leden.

V této době se válčilo o brázdy. Výsledkem velké, po měsíce připravované ofensivy bylo často několik set metrů půdy.

Jak tomu bude v příštím válce? Nikdo neví, jaká bude: dlouhá či krátká. Je nekonečný počet předpovědí. Tvrdí se na příklad, že snad ani nedojde k utkání armád, že válka bude vyřízena v několika dnech mohutnými nálety letectva, které zničí válečné zdroje protivníka pumami, plynem a bakteriemi.

Jen jedno je jisté: že se válka 1914—1918 opakovat nebude. V našich poměrech máme ještě další jistotu: naše divise budou normálně opevňovat na frontách 10 km širokých a širších. Musíme též hned od počátku počítat s mohutnými nálety nepřátelského letectva a s nájezdy nepřátelských rychlých jednotek.

Počátek příští války se tedy nebude nijak podobat sklonku světové války. První válečné dny budou charakterisovány pohyblivou frontou, kde se uplatní jen vojska schopná rychlého manévru a velitelé, kteří se dovedou rychle rozhodnout.

Zdá se mi, že kapacita manévrovací je dnes větší než kapacita velení. A je to pochopitelné: svěříme-li dobrému řidiči najednou závodní vůz, pojede nejprve rychlostí, kterou byl zvyklý jezdit dříve; teprve později se odváží užít rychlosti, kterou vůz může vydat. To by byl činitel morální. K němu přistupuje ještě nedostatečné materiální vybavení velitelství pojičky; vybavení, které se od války mnoho nezměnilo.

V nové válce je třeba nového velení. Světová válka vedla k úplné centralisaci velení u divise. Válka roku 19... , kdy pohyblivější divise budou válčit na širokých frontách, vyžaduje decentralisace velení.

Prvek „nepřítel“.

První starostí velitele je znát všechny prvky, hlavně nepřítele, na jejichž podkladě by se mohl rozhodnout. Na to se ve světové válce téměř zapomnělo. Nemohlo přijít jiné překvapení — než frontální útok — a pro ten případ bylo vše předvídáno.

V příští válce, kdy motorisovaný nepřítel urazí za hodinu tolik jako dříve za den, kdy divise vzdálené 150 km mohou přes noc být zasazeny na frontě, budeme musít čelit ne jednomu nebezpečí, ale četným možným ohrožením. Velitel divise bude potřebovat zprávy čerstvé; zprávy staré 30 minut až 1 hodinu budou již zastaralé.

Zde nestačí jen vyhledávání zpráv rychlými prvky na větší vzdálenost, protože motorisovaný nepřítel může postupovat stejně rychle jako naše jednotky vyhledávající zprávy. Rychlost motoru nelze porazit než elektrinou, t. j. elektrickými pojičkami.

Proto jednotky vyhledávající zprávy musí zajímat stálá telegrafní a telefonní síť. Tyto jednotky splní svůj úkol úspěšně jen tehdy, bude-li při určování jejich úkolů (os postupu) přihlíženo k existující telegrafní a telefonní síti.

Způsob velení u divise.

Předpokládejme, že velitel divise je včas (po několika minutách) zpraven o situaci. Může nyní u divise na frontě 10 km jednat podobným způsobem, jako jednal velitel divise roku 1917? Nutno odpovědět záporně: Ne; nemá dělostřelectvo uskupeno tak, aby jím mohl zasáhnout na kterémkoli místě fronty, nemá ani pozorovatelnou, z které by přehlédl úsek divise.

Na frontě 10 km je situace v každém terénním celku jiná. Podřízení velitelé vedou boj samostatně, aniž mohou vyčkávat pokynů od velitele divise. Musí být ovšem též náležitě vybaveni prostředky, aby jejich činnost nebyla paralysována. Roku 1917 stačilo hlásit a vyčkávat, roku 19... bude třeba jednat a pak hlásit.

Vidíme, že velitel dnešní divise musí velet velkoryseji. Bude spíše omezen na řízení operace a spolupráci skupin než na detailní vedení boje. Aby mohl mít velitel divise vliv na boj, musí mít na vhodném místě v záloze tanky, dělostřelectvo a pěchotu na autech.

Uvedeným rozbohem přicházíme k tomuto závěru: Na širokých frontách příští války je nutná decentralisace velení u divise; podřízené taktické skupiny (2—3) musí být vybaveny tak, aby byly soběstačné; velitel divise nemanévruje palbu, ale motorisovanou zálohu dělostřelectva, pěchoty a tanků.

Tato decentralisace velení dovoluje nejen podřízeným velitelům skupin jednat bez meškání, ale umožňuje též veliteli divise jednat rychle. V situaci, kdy musí velitel divise zasáhnout, postačí říci podřízeným, co mají dělat, a ne, jak to mají dělat. Jen decentralisace umožňuje rychlé akce.

Velitelská výbava.

Při výkonu velení se nemůžeme spokojit jen tím, že organisujeme taktické skupiny. Podplukovník, který by byl určen velitelem skupiny: divisi SPO., prapor pěchoty a dělostřelecká baterie by nebyl k ničemu, kdyby nedisponoval pomocnými orgány a pojiťky, t. j. štábem, pozorovateli, spojovací jednotkou s telefonem, radiotelegrafní stanicí, jezdci, cyklisty, motocyklisty, auty atd. Učinit někoho velitelem taktické skupiny bez velitelského vybavení je trestuhodné.

Bylo by výhodné, kdyby štáb divise byl organisován v buňky, které by obsahovaly vždy pod velením 1 důstojníka gen. štábu prostředky (též pojiťka), které by mohly vytvořit (zesílit) štáb vytvořené taktické skupiny. Byl by to stále jeden štáb divise, protože se přes dočasné rozptýlení zase znovu sejde, aby pracoval společně stejným způsobem. Je to též možno provést, poněvadž při decentralisaci velení je úkol velitele divise snazší. Při tom by měl velitel divise jistotu, že tento štáb bude pracovat podle jeho hledisk, že jej bude informovat přesně a rychle.

Velet předpokládá mít pojiťka. Není-li jich, je činnost velení znemožněna; nejschopnější velitel není pak nic platen. Za fungování pojiťek je proto třeba učinit odpovědným velitele.

Spojení nelze improvisovat, jest je třeba předvídat. Najdeme je jen tam, kde jsme předvíдали instalování pojiťek. Rozmístili-li jsme již pojiťka, jsme jimi vázáni, poněvadž jen odtud lze velet, kde jsou pojiťka.

K rozhodnutí velitele náleží též plán spojení. Přesun je možný jen tam, kde je cesta. Není nic platno rozhodnutí k vytvoření 4 taktických skupin, nemám-li dostatek pojiťek, abych je jimi vybavil.

Jaké jsou potřeby velení? Dostávat zprávy a vydávat rozkazy.

Zprávy, které dostáváme, jsou zřídka ty, které očekáváme. Nejlepší zprávy dostaneme, nařídíme-li přímo, co potřebujeme vědět, to ovšem předpokládá dohovor.

Rozkazy, které vydáváme, lze málokdy provést tak, jak jsme je vydali. Je proto vždy výhodno promluvit s vykonavatelem rozkazů. Jen tak

bude podřízený proniknut myšlenkou velitele a nadřízený bude informován o možnostech podřízené jednotky. Jen tak bude udržována vzájemná důvěra.

Styk a spojení.

Nejlepším spojením je ovšem osobní styk. Ten je však u velitele divise nebezpečný, poněvadž velitel divise, chce-li vejít v osobní styk s podřízenými veliteli, musí opustit své SV. Proto ho lze užít jen na krátko a jsme-li si jisti, že se v této době nikde nic vážného nepříhodi. Osobnímu styku napomáhá určení osy postupu divise, která se má shodovat s osou postupu jednoty daného zasazeného pluku, podle okolností i s osou postupu záložního pluku.

Telefonické spojení nahrazuje do určité míry osobní styk, aniž je nutno se sejít. Telefonem lze vyřídít za několik minut více než mnoha rozkazy zasílanými spojkami po dlouhé hodiny. Telefon je základním pojítkem divise, tak jako telegraf u armády. K telefonu je určitá nedůvěra z války i z míru. Ve válce, kdy masy dělostřelectva byly takové, že na každý metr fronty připadlo 1 dělo, jistě telefon často selhal. V míru zase pracujeme s tak opotřebovaným telefonním kabelem, že musíme být rádi, že se vůbec nějak domluvíme.

Telefonní spojení je dnes prováděno pomalým a zastaralým způsobem. Nic nám není platné sebe rychlejší přemístění dělostřelectva, není-li v novém palebném postavení včas spojení. Bylo by potřeba, aby každý prapor měl na stavbu malé pásové obrněné vozidlo, které by mohlo stále následovat SV. praporu a které by zároveň bylo telefonní stanicí praporu. U divise by mohlo obstarat stavbu několik přizpůsobených lehkých nákladních aut.

Radiotelefon má všechny výhody telefonu, navíc pak ještě to, že nevyžaduje dlouho trvající stavby linek. Jeho nevýhodou je větší počet poruch a větší možnost zachycení vysílaných zpráv. Uplatní se jako doplněk telefonu tam, kde telefonní vedení není možno: při spojení velitele roty s velitelem praporu, pozorovatelem dělostřelectva přímé podpory s palebnými postaveními, u jednotek motorisovaných a mechanisovaných mezi letouny atd.

Vysílání styčného důstojníka k podřízeným taktickým skupinám je častým a osvědčeným prostředkem v nejasných situacích a v nedostatku telefonního spojení. Zde nestačí zaslání rozkazu. Mohl by být špatně pochopen nebo být nevykonatelný.

Tento způsob velení v okamžicích krise je a zůstane nejlepší.

K jednosměrnému spojení náleží rozkazy zasílané spojkami, telefonem nebo radiotelegraficky. Je to v každém případě totéž: papír jde do neznáma. Jeho účinek nemůže být kontrolován ihned, ale až hodně pozdě, podle docházejících hlášení.

Telefon je výborným pojítkem k rozmluvě velitelů. Hodí se též ještě k zasílání stručných zpráv a rozkazů. Nelze jím však dodávat šifrované depeše; tu je nekonečně zdoluhavý a nekonečně chybný.

Telegrafie bez drátu je do určité míry ideálním pojítkem: může v okamžiku dát zprávu všem, kdož ji poslouchají, na příklad: heslo k spuštění útoku. Pro delší zprávy je příliš pomalá, zvláště proto, že zprávy třeba šifrovat: tu se na menší vzdálenost uplatní lépe i pomalá spojka.

Z á v ě r.

Manévrovat není nesnadné, jenže jen ten má úspěch, kdo dovede manévrovat rychleji. Velet není nesnadné, ale jen ten velí účelně, kdo byl včas zpraven a má prostředky, aby mohl rozkaz včas dodat. Nedojde-li rozkaz včas, nic není platná jeho vnitřní hodnota. Při výkonu velení má technická stránka velení často větší význam než sebelepší plán manévru.

I když připustíme, že brzy po zahájení příští války dojde opět k stabilisaci, nic nezmeškáme, připravíme-li vše na pohybnou válku.

Plukovník gšt. býv. rus. arm. N. N. Tilly:

Těžký tank anebo lehký útočný vůz?

(Příspěvek k diskusi.)

„Choc des opinions jaillit la vérité“, a proto v zájmu zrození té pravdy, která je tak nutná v neaktuálnějším úkolu, čekajícím naši armádu, t. j. v motorisaci, odpovídám na kritiku autora článku téhož titulu v čís. 4, roč. XVI „Vojenských rozhledů“, majora gšt. F. Papouška, a zároveň vysvětluji autorem nepochopenou ideu svého článku stejného titulu, uveřejněného v čís. 12, roč. XV „Vojenských rozhledů“.

Článek mjr. gšt. F. Papouška budu dále nazývat článkem 2, svůj článek článkem 1.

I. Mjr. gšt. F. Papoušek mně vytýká, že jsem neuvedl přesná data výzbroje a obrnění lehkého útočného vozu, jakož i to, že jsem blíže nevysvětlil, jak tento vůz bude překonávat i značné vodní překážky a jak se bude pohybovat po železničních kolejích. Neučinil jsem to ze dvou důvodů: 1. nemohl jsem uveřejnit důvěrná data konstrukce, která byla předložena k prozkoumání činitelům, kteří rozhodují v otázkách motorisace, 2. můj článek 1 měl ráz taktický a ne technický, a proto jsem nepotřeboval uvádět technické podrobnosti vozidla.

II. Mjr. gšt. F. Papoušek dále v svém článku podotýká: „Autor (t. j. já) úplně zavrhuje moderní, těžký tank pro armády menších států. Důvody, které pro to má, jsou následující: staré válečné tanky atd. ...“. Z toho je vidět, že autor článku 2 porozuměl mým větám nepřesně. Kritisují-li já v svém článku 1 „staré válečné tanky“, neznamená to, že „úplně zavrhuji moderní těžké tanky“, které již dávno „těžkopádnými“ (v theorii) nejsou.

Zavrhuji však, hlavně pro armády menších států, těžkopádné tanky, jejichž váha přesahuje 6—8 t a které potřebují k svému přesunu na větší vzdálenosti posuvných prostředků (nákladních vozů a vlaků). Důvody k tomu jsou tyto:

A. Tank je taktickou zbraní, prostředkem k tomu, aby byly z blízkosti zdolány překážky, znemožňující útok naší pěchoty, které lze těžko zdolat z dálky. Těmito překážkami jsou t. zv. intaktní kulometná hnízda, minomety a polní dělostřelectvo, které, jak výše řečeno, nemohly být zničeny z dálky, protože jsou dobře ukryty v terénu nebo v opevněných úkrytech. K zdolání těchto překážek, hlavně kulometných hnízd a minometů, jsou určeny tanky a útočné vozy, nesoucí rozličné zbraně, působící jen na blízké vzdálenosti. Tank